

Lepszy model:
dziel się i rządz

24

Zawód: wyrocznia
Wróg nr 1: głupota

14

6 FOKUS

ECHA POLSKIE

12 Pedofile w sutannach.

Kryzys wiary nad Wisłą

O TYM MÓWI ŚWIAT

14 Algorytmy nowych wojen.

Wiedzą o nas wszystko
– ostrzega Yuval Noah Harari

20 Zemsta geografii.

Robert D. Kaplan
o powrocie epoki imperiów

Narodziny gwiazdy?

Nie wśród naukowców!

32

24 Koniec kapitalizmu?

Jeremy Rifkin: „Neoliberalizm
przegra z cyfryzacją”

28 Człowiek za 100 lat.

Ładnie będziemy wyglądali

32 Grupa trzymająca kosmos.

Sabine Hossenfelder
demaskuje fizyków

PROFILE

36 O nich się mówi:

Chrissy Teigen,
Meng Wanzhou,
Michael Cohen

LUDZIE

38 Benedykt XVI.

Dubler w Watykanie?

42 Joseph Zen.

Chiński kardynał oskarża
Franciszka

44 Jan Karbaat.

Ginekolog umarł, ale nie całkiem...

20

Od imigracji
nie ma wakacji

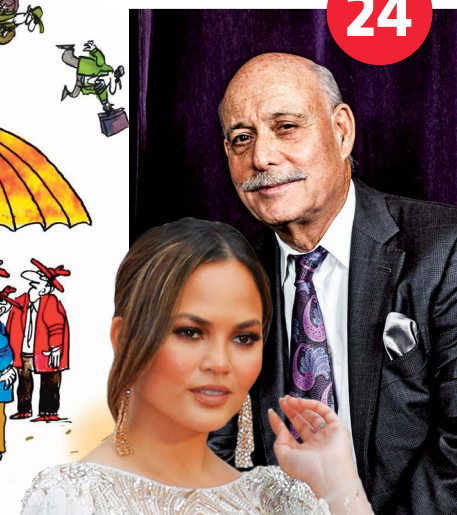
48

► **Pretty Sezon**
Rozmieniona
na odcinki

50

► **Aktorski klan**
Z dziadka
na dziadka

36

► **Zrozumieć
brexit i...
dojrzeć**

„Zimna wojna”
grzeje Europę

58

Historia się powtarza
Zwłaszcza w kinie

60

46 **Brat Florent z Beninu.**

Bonifrater w roli czarownika

48 **Julia Roberts.** Serialowy debiut

50 **Michael Douglas.** Nie „stary”,
tylko „prawie nieśmiertelny”

54 **Rowan Atkinson.**

Jaś Fasola walczy
o prawo do śmiechu

58 **Paweł Pawlikowski.**

Kiedyś to ludzie
umieli kochać...

60 **Agnieszka Holland.**

Warto kręcić
w imię prawdy

64 **Lars von Trier.**

Dobrana para
– ja i moja depresja

68 **Mark Knopfler.**

Jaki tam ze mnie muzyk?

72 **Isabel Allende.** Straszne
rodziny w strasznych
mieszkaniach

76 **Jamie Oliver.**

Fast foody dostaną w kuchnię

Poważne kłopoty
z Dire Straits

68

Gotuj broń!
I walcz o dobry smak

76

HISTORIA

80 **O pochodzeniu Mojżesza.**

Kto mu przypisał rogi?

84 **Papieżca Joanna.** Fake news

z mroków średniowiecza

86 **Piero della Francesca.**

Geniusz małej Toskanii

90 **Święta ekstaza.**

Jak osiągnąć szczyty boskości

KOMPAS

94 **W polarnym kręgu.**

Przybrana ojczyzna Mikołaja

98 **Ziemia Święta na święta.**

Do Betlejem wyjeżdżajcie

86

► **Mistrz z prowincji**
Wzgardzony przez
florencie salony

98

► **Kraj podziałów**
Trzy religie, trzy
morza, dwie stolice

► **Nowy Bond?**
To nie błąd!

54

PASZPORTY
POLITYKI
2 0 1 8

Poznaj sylwetki i twórczość nominowanych
do Paszportów POLITYKI 2018:

polityka.pl/paszporty

#PaszportyPolityki

- literatura • sztuki wizualne
- teatr • kultura cyfrowa
- muzyka poważna • film
- muzyka popularna

Główni Partnerzy Paszportów POLITYKI 2018

Partner kategorii
Literatura

Partner kategorii
Film

Partner kategorii
Teatr

Partner kategorii
Sztuki Wizualne

Partner kategorii
Kultura Cyfrowa

Partner kategorii
Muzyka Popularna

Kup książkę

A man dressed as Santa Claus, wearing a red suit with white trim, a red hat with a white pom-pom, and a white beard. He is running on a paved surface, and a large, shaggy brown dog is running alongside him. The background is blurred, suggesting motion. A red circular graphic with a gold bell at the top is overlaid on the right side of the image.

*Zdrowych
spokojnych i rodzinnych
Świąt życzy redakcja
FORUM.*

*A w Nowym Roku
wspaniałego startu
i imponującego
finiszu!*

◀ **PRISZTINA.** Święty Mikołaj był widziany w tym roku z psem wśród uczestników biegu charytatywnego.

◀ **SOFIA.** Mikołaj szalał na skuterze przed soborem św. Aleksandra Newskiego.

[Kup książkę](#)

◀ **TOKIO.** W Sunshine Aquarium święty pokazał, że troszczy się także o morskie stworzenia. Dostrzeżono go wśród płaszczyk.

Czarny scenariusz

Czy oskarżenia o pedofilię pod adresem księdza Henryka Jankowskiego oraz niebywały sukces filmu „Kler” sprawią, że Polacy odwrócą się od wiary? – zastanawia się francuska prasa

Już pierwsza scena nocnej popijawy z udziałem księży robi piorunujące wrażenie. „Kler” nie oszczędza nikogo i najwyraźniej trafia w sedno. W ciągu półtora miesiąca wyświetlania najnowszy film Wojciecha Smarzowskiego obejrzało ponad pięć milionów widzów. To jeden z największych sukcesów polskiego kina po upadku komunizmu – podkreśla Clément Daniez, autor reportażu o polskiej religijności w tygodniku „L'Express”. Zdaniem francuskiego dziennikarza ten sukces nie spadł z nieba. „Polski Kościół nie jest już tak nietykalny jak przed śmiercią swojego herosa, papieża Jana Pawła II, w 2005 roku” – zauważa.

Lękajcie się

7 października, krótko po premierze „Kleru”, ulicami Warszawy przeszedł pierwszy marsz przeciw pedofilii w polskim Kościele. Kilkaśet osób protestowało pod hasłem „Ręce precz od dzieci”. Jeden z plakatów ukazywał mapę kościelnej pedofilii w Polsce. Czarnymi krzyżykami zaznaczono miejscowości, gdzie miało docho-

wykorzystywania dzieci przez księży. Ta manifestacja i sukces „Kleru” doprowadziły do gwałtownego wzrostu liczby zgłoszeń podobnych przypadków. – Od premiery trzysta osób zgłosiło się do nas, aby opowiedzieć swoją historię – opowiada w rozmowie z francuskim tygodnikiem Marek Lisiński, prezes Fundacji „Nie lękajcie się”.

Ten pięćdziesięcioletni szklarz w dzieciństwie został wykorzystany przez księdza pedofila, a dziś pomaga innym ofiarom. Smarzowski konsultował się z nim w trakcie prac nad scenariuszem. – Wszystkie sceny dotyczące pedofilii są zainspirowane faktami – zapewnia Lisiński. Jak mówi, pierwszy kontakt z jego fundacją ma często postać krótkiego e-maila: „Jestem ofiarą księdza pedofila”. Pracownicy starają się podtrzymać

kontakt. Zapewniają ofiarę, że może im zaufać, i zachęcają do rozmowy bezpośredniej lub telefonicznej. Potem udzielają porad. – Tłumaczę moim rozmówcom, że nie są sami, a to, co im się przydarzyło, nie jest ich winą. Ja sam wciąż chodzę do psychiatry, bo mały Mareczek we mnie czuje się winny z powodu tego, co się stało – mówi Lisiński.

Trzysta zgłoszeń w ostatnich tygodniach to istna lawina. Tyle osób odezwało się do fundacji w ciągu pierwszych pięciu lat jej istnienia. Jednak Lisiński i inni rozmówcy francuskiego tygodnika są przekonani, że to zaledwie wierzchołek góry lodowej. – Nie ma powodu sądzić, że Polska różni się od Niemiec czy Stanów Zjednoczonych. Znamy tylko garść przypadków. Niechybnie było ich więcej – mówi Misza Tomaszewski, redaktor naczelny internetowego magazynu „Kontakt” powiązanego z Klubem Inteligencji Katolickiej.

Marcin Przeciszewski, prezes Katolickiej Agencji Informacyjnej powołanej w 1993 roku przez episkopat, wątpi jednak, żeby skala nieprawidłowości była równie wielka jak w innych krajach. Przypomina, że w czasach komunizmu Kościół w Polsce nie prowadził szkół z internatem. – A rewolucja seksualna, która ośmieliła niektórych pedofilów, nastąpiła w Polsce z opóźnieniem – przekonuje w rozmowie z tygodnikiem „L'Express”.

Polscy biskupi, którzy w większości nabrali wody w usta po premierze „Kleru”, oficjalnie wypowiedzieli się dopiero 19 listopada. Konferencja Episkopatu Polski przeprosiła „Boga, ofiary wykorzystania, ich rodziny i wspólnotę Kościoła za wszystkie krzywdy wyrządzone dzieciom i ludziom młodym oraz ich bliskim przez duchownych”. W każdej diecezji został wyznaczony delegat upoważniony do przyjmowania zgłoszeń o wykorzystaniu seksualnym małoletnich i zobowiązany pomagać ofiarom. Czy te słowa przeprosin i gwarancje ze strony duchowieństwa będą wystarczające? Można mieć wątpliwości, bo na jaw wychodzi coraz

więcej przypadków nieprawidłowości i nadużyć.

W październiku szeroko komentowano wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, który przyznał milion złotych zadośćuczynienia i dożywotnią rentę ofierze księdza pedofila. Potem głośno było o proboszczu z warmińskiej wsi, któremu pozwalano przez lata pełnić obowiązki duszpasterskie, choć ma na koncie odsiadkę za napaść seksualną na 17-letnią dziewczynę w Stanach Zjednoczonych. Wreszcie pojawiły się doniesienia o pedo-

Trzydzieć lat po śmierci papieża Polaka Kościół przestał być nietykalny

filskich praktykach księdza Henryka Jankowskiego, kapelana Solidarności, mającego w Gdańsku swój pomnik i skwer swojego imienia.

W ostatnich latach około 27 proc. Polaków deklarowało, że ma „złe” lub „bardzo złe” zdanie o rodzimym Kościele – przypomina Danieł. Szeregi antyklerykałów utrzymywały się na względnie stabilnym poziomie. Jednak tuż po premierze „Kleru” odsetek negatywnych opinii wzrósł o dziesięć punktów procentowych. – Próg krytyczny został przekroczony – potwierdza w rozmowie z „L'Express” teolog Stanisław Obirek, były jezuita, który sam w dzieciństwie padł ofiarą molestowania przez księdza. – Już w 2013 roku wyszła książka „Lękajcie się” napisana przez holenderskiego dziennikarza Ekke Overbeeka. Mieliśmy też skandal związany z osobą polskiego nuncjusza na Dominikanie Józefa Wesołowskiego, oskarżonego o pedofilię. Polski Kościół i jego kapłani byli nietykalni, jednak sukces „Kleru” pokazuje, że obecnie już tak nie jest.

Co charakterystyczne, ten bardzo nagłośniony film nie wywołał już tak gwałtownej fali sprzeciwu, jak ubiegłoroczna premiera spektaklu „Kłątwa” w warszawskim Tatrze Powszechnym – podkreśla Danieł. W tej inscenizacji, opartej na motywach sztuki Stanisława Wyspiań-

skiego, zamieszczono cały szereg szokujących epizodów. Widzowie mogą zobaczyć choćby scenę seksu oralnego z figurą Jana Pawła II z doczepionym sterczącym sztucznym penisem. Ten sam posąg polskiego papieża, ozdobiony tabliczką „obrońca pedofilów”, zawisa następnie na strycku. „Przez kilka tygodni fundamentalni katolicy i ultranacjonałści demonstrowali przed teatrem, aby potępić bluźnierczą sztukę, która szkaluje Polskę” – przypomina autor artykułu w „L'Express”.

– Wszyscy pracownicy otrzymywali pogróżki. Największy protest zgromadził ponad dwa tysiące osób i był ochraniały przez trzystu policjantów. Przed teatrem wylano żrący płyn, ale obeszło się bez ofiar. Na wszelki wypadek zainstalowaliśmy w naszej placówce wykrywacz metalu – relacjonuje w rozmowie z francuskim tygodnikiem Mateusz Węgrzyn, rzecznik prasowy Teatru Powszechnego. Te zabezpieczenia mogą się okazać przydatne przy okazji kolejnych ośmiu spektakli na początku przyszłego roku – zaznacza Danieł.

Ta ostatnia niedziela

Czy Kościół może utracić wpływy w Polsce, tym bardziej że wielu Polakom nie podobają się jego bliskie związki z rządzącą konserwatywną prawicą? – zastanawia się francuski reporter. – Kościół pozostaje pluralistyczny, a przejście do demokracji nie wywołało procesu sekularyzacji porównywalnego do tego, co obserwujemy w Europie Zachodniej – uważa Przeciszewski. A jednak z badań przeprowadzonych w czerwcu wynika, że w Polsce istnieje wyraźny rozróżnienie pokoleniowe. W niedzielnych mszach uczestniczy regularnie 55 proc. osób powyżej czterdziestego roku życia i zaledwie 26 proc. przedstawiceli młodszej generacji. „Ta różnica 29 punktów procentowych za jednego pokolenia to najwyższy taki wskaźnik na świecie” – czytamy w „L'Express”. Wnioski każdy może wyciągnąć sam.

NA PODST. L'EXPRESS